

**Bijlage 1c,
Behorend bij de Notitie voor het BO-NNB van 29 mei 2019 over
afspraken Meerjarenaanpak 2019 – 2027**

Deze bijlage bevat twee documenten waarnaar in de beslispunten (2a en 1a iii) voor het BO van 29 mei '19 wordt verwezen:

1. De set van afspraken voor trekkers van NNB-gebieden
2. Het voorstel voor informatie-uitwisseling

1. Set van afspraken trekkers realisatie NNB

Inleiding

De manifestpartners hebben afgesproken gezamenlijk het NNB te realiseren. Realisatie in samenwerking heeft consequenties voor handelen. In de praktijk blijkt dat partijen verschillende beelden hanteren over samenwerking en over verantwoordelijkheid nemen. Er is behoefte aan eenduidigheid en afspraken over wat een trekker van een project, gericht op het realiseren van het NNB, zal doen. In deze notitie geven we een eerste voorzet van wat de samenwerkende Manifestpartners verwachten dat een trekker gaat doen om NNB te realiseren, gebruikmakend van de kansen die zich voordoen in de gebieden voor ambities op het vlak van landbouw, energie, klimaat etc. In de praktijk kunnen onderstaande punten worden aangevuld.

Vanuit het oogpunt van governance is het van belang te vertrekken vanuit een eenduidig beeld over de taken en verantwoordelijkheden van een trekker van een project gericht op realisering van het NNB. De trekker voert gesprekken met gebiedspartners, die (aanvullende) doelen kunnen aandragen. Een uitgangspunt daarbij is dat de trekker open en verbindende gesprekken voert, waarin gevraagd wordt naar kansen en ambities. In de voorgestelde aanpak maakt de trekker met betrokkenen een afweging en een voorstel voor een combinatie van doelen, waarin de NNB realisatie en de hydrologie een vast onderdeel vormen.

Van een trekker verwachten we dat deze organiseert dat alles wat nodig is gebeurt door één van de partners om de opgaven te realiseren. Daarover maakt de trekker afspraken met hen in een Plan van Aanpak. Maatwerk is noodzakelijk. Voor het maatwerk is overleg en commitment met betrokken partijen essentieel.

Over grondverwerving kunnen trekkers ook afspraken maken met het GOB. Als basisafpraak daarbij geldt dat de trekker verantwoordelijk is voor het organiseren van de grondverwerving in het NNB. Het GOB kan ruilgrond kopen.

In een deel van de gebieden is de opgave niet complex en vooral gericht op realisatie van het NNB. Trekkers in deze gebieden betrekken uiteraard de grondeigenaren. Met de grondeigenaren die een deelopgave willen uitvoeren (bv landgoederen of agrarische ondernemers) worden afspraken gemaakt over de aanpak..

Voor een aantal gebieden is nog geen opdrachtgever [=trekker] gevonden. Deze gebieden/projecten noemen we uitnodigingsgebieden. Vanuit het BO-NNB loopt een opdracht aan de Werkeenheid om te inventariseren voor welke gebieden realisatie NNB kansrijk is en mogelijk wel een initiatiefnemer gevonden kan worden om het NNB te realiseren. Afspraken met betrekking tot deze gebieden zijn:

- i. In enkele uitnodigingsgebieden is de Werkeenheid *trekker* en maakt de WE afspraken met het GOB over organisatie van de grondverwerving van goede, aankoopwaardige kansen totdat er een trekker gevonden is door WE/GOB.
- ii. In de overige uitnodigingsgebieden, dus zonder trekker:
 - a. koopt GOB gericht (ruil)gronden (deels reactief en deels op basis van een grondstrategieplan)
 - b. Koopt GOB vrijkomende percelen binnen het NNB

Set van afspraken

De opgaven in het Natuurnetwerk en de omgeving kunnen zich in verschillende fasen bevinden. We onderscheiden

1. verkenning,
2. planuitwerking
3. uitvoering:
4. Administratieve afspraken

Ad1. Verkenning gebiedsaanpak

In enkele zeer complexe gebieden start de aanpak met een verkenningsfase. Een trekker oriënteert zich op dynamiek, energie en doelen bij de betrokkenen en de doelen van overheden. De verkenning van de kansen en uitvoeringsopties zijn in ieder geval gericht op de realisatie van het NNB met natuur ambities en hydrologische doelen. Ook onderzoekt de trekker de haalbaarheid van een gebiedsgerichte uitvoering. Vanwege de noodzaak om bij de uitvoering van NNB voldoende grond beschikbaar te hebben start de trekker in de verkenningsfase al met grondverwerving. Daarover maakt hij afspraken met andere partners in het gebied, die op de markt zijn om (ruil) grond voor natuurrealisatie te kopen. In ieder geval is het GOB hierbij een belangrijke partij waarmee afspraken gemaakt kunnen worden.

De verkenningsfase leidt tot een beschrijving van de relatie tussen NNB/natuur/hydrologie en andere doelen, de gebiedspartners en de gebiedsbegrenzing en een globale planning.

Deze fase gaat over energie en draagvlak in het gebied. Als er naar het oordeel van de trekker onvoldoende draagvlak is in het gebied meldt hij dat aan het Opdrachtgeversoverleg en die besluiten over het vervolg.

Afspraken specifiek voor trekkers in een verkenningsfase

- a) Een verkennende trekker koopt vooruitlopend op de start van de gebiedsontwikkeling op basis van eigen inzichten, strategisch grond in het NNB en ruilgrond in het plangebied. Eventueel regelt de trekker dat anderen dit doen. Over de aankoop van grond kunnen afspraken gemaakt worden met het GOB.
- b) Indien een trekker na verkenning vaststelt dat de doelen van de opgave ruimer zijn dan NNB en hydrologie, en/of er geen financiering is voor de ruimere opgave, kan de trekker zich wenden tot het Opdrachtgeversoverleg met het verzoek om aanvullende financiering en/of te bespreken wie voor de brede opgave de meest geschikte trekker is.

Ad2. Planuitwerking

Indien de uitkomst van de eerste inventarisatie positief beoordeeld kan worden zal de trekker het initiatief nemen om met de betreffende gebiedspartijen gezamenlijk een plan van aanpak op te stellen. Wanneer het gaat om een niet-complex gebied kan de trekker de verkenningsfase overslaan. Afhankelijk van de complexiteit van de opgaven en het gebied zal het plan van aanpak meer of minder uitgebreid zijn. In het Plan van Aanpak leggen betrokken gebiedspartners afspraken vast over doelen, uitvoeringsmaatregelen, verantwoordelijkheden ten aanzien van grond, activiteiten, financiering, capaciteit en procedures. Het Plan van Aanpak wordt voorgelegd aan het Opdrachtgeversoverleg.

Het plan van Aanpak moet uiteindelijk de basis vormen voor de besluitvorming en het commitment om al dan niet het gebiedsproject te starten en tot de uitvoering over te gaan.

Afspraken specifiek voor trekkers die een plan van aanpak opstellen

- a) Een trekker gaat in gesprek met gebiedspartijen en maakt afspraken over de te realiseren doelen en de vertaling naar maatregelen. Verder maken partners onderling afspraken over de grondverwerving. Samen met een beschrijving van rollen en verantwoordelijkheden en financiering voor (deel)opgaven wordt dit vastgelegd in het Plan van Aanpak.
- b) Dit leidt tot het plan van Aanpak dat de basis vormt voor de besluitvorming en het commitment om al dan niet het gebiedsproject te starten en tot de uitvoering over te gaan.
- c) Een plan van Aanpak besteedt in ieder geval aandacht aan: de te realiseren doelen en resultaten, de planning, de organisatie (met rollen en taken), de benodigde financiering en capaciteit. Ook wordt aandacht besteed aan voorwaarden en risico's

Ad3. Uitvoering gebiedsontwikkeling

In de uitvoeringsfase van de projecten gericht op in ieder geval realisatie NNB verwachten de partners het volgende van de trekkende partij.

- a) Een trekker is verantwoordelijk voor de organisatie van de grondverwerving. Dat wil zeggen:
 - Een trekker kan - in uitzonderingssituaties (niet structureel, bijvoorbeeld liquiditeitstekort) - voor grondaankopen afspraken maken met het GOB over grondverwerving in het NNB.
 - Een trekker kan voor grondaankopen afspraken maken met het GOB over grondverwerving buiten het NNB.
 - De trekker organiseert de realisatie van het NNB onder andere via inzet van ruilgronden en betreft daar desgewenst het GOB bij. Bovendien kan via het GOB ook een beroep gedaan worden op de provinciale ruilgronden waar het GOB zeggenschap over heeft.
 - De trekker gaat in gesprek met de inliggende gemeenten en andere partijen om afspraken te maken over het benutten van gronden in eigendom van deze organisaties voor het realiseren van het NNB.
 - Een trekker organiseert een kavelruil wanneer dit een bijdrage kan leveren aan de realisatie NNB.
- b) Een trekker organiseert en faciliteert natuurontwikkeling waaronder via zelfrealisatie van het NNB in het gebied. Ten aanzien van zelfrealisatie is afstemming nodig met de WE over taakverdeling ten aanzien van het ondersteunen van particulieren die natuur op hun eigen grond willen realiseren. De trekker zorgt voor de inhoudelijke afstemming over het plan en de WE ondersteunt een particulier bij een subsidieaanvraag.
- c) Een trekker is verantwoordelijk voor de organisatie van de inrichting van het NNB.
 - Een trekker is verantwoordelijk voor afspraken met de betrokkenen over het hydrologisch herstel (in ieder geval in Natte Natuurparels).
 - Een trekker zorgt dat de grond conform ambitietype (en hydrologie) ingericht wordt.
 - Een trekker zorgt dat de grond bij een eindbeheerder terecht komt in ingerichte staat, dan wel met de verplichting om in te richten.
- d) Een trekker hanteert - ingeval van verkoop van overheidsgronden - de principes van gelijkberechtiging en zet zo nodig daartoe een openbaar, transparant verkoopproces op.
- e) Indien een trekker tegen een knelpunt aanloopt wordt eerst getracht dat op gebiedsniveau op te lossen indien dat niet op organisatie- of gebiedsniveau is op te lossen, escaleert de trekker dit naar het) Opdrachtgeversoverleg-NNB.

Ad 4. Afspraken over administratieve taken noodzakelijk voor de organisatie van de uitvoering van het NNB.

- a) Wanneer een trekker zich meldt bij het Bestuurlijk Overleg Natuurnetwerk, realisatieNNB@brabant.nl , Meerjarenaanpak NNB, om een specifiek gebied te verkennen en/of de uitvoering voor te bereiden vult hij het projectinformatieformulier zodat allen partners op de viewer van de Meerjarenaanpak NNB kunnen zien wie de trekker is en wat hij zal realiseren.
- b) Voordat de trekker start met de uitvoering gaat hij in gesprek met de gebiedspartijen en maakt daarbij afspraken onder andere over de grondverwerving en benodigde capaciteit. Dat is het moment dat de trekker samen met de betrokken gebiedspartners een Plan van Aanpak opstelt.
- c) Indien het trekkerschap (van deel)gebieden naar een andere trekker overgaat, geeft (altijd) de oorspronkelijke trekker dat door aan de beheerder van de Viewer (= de Provincie), realisatieNNB@brabant.nl .
- d) Trekker is verantwoordelijk voor de voortgang van het project en rapporteert via de jaarlijkse MJA-monitoringscyclus over de resultaten van een project.

2. Notitie over uitwisseling van informatie

Inleiding

In het kader van de meerjarenaanpak heeft een aantal manifestpartners hun ambitie aangegeven ten aanzien van het realiseren van het NNB. Bij die ambitie hebben zij issues en knelpunten genoemd die hun ambities in de weg (zou kunnen) staan. Afgelopen maanden hebben negen werkgroepen zich gebogen over oplossingen voor de genoemde issues en knelpunten.

Bij een aantal werkgroepen vormt het (beter) uitwisselen van informatie, kennis en ervaring een belangrijke oplossing voor een deel van de genoemde issues en knelpunten.

Onderstaand wordt een voorstel geschetst voor hoe het uitwisselen van informatie, kennis en ervaring op uitvoeringsvlak beter vorm en inhoud kan worden gegeven. We beginnen niet blanco: het GOB heeft al een website en nieuwsbrief; en de grondverwerwers zijn al eens door GOB bijgepraat.

Uitgangspunten

Bij communicatie is het van belang vooraf in te zien dat het kan gaan om:

1. Uitwisseling binnen trekkende organisaties
2. Uitwisseling tussen trekkende organisaties
3. Uitwisseling vanuit BO-NB/GOB/Provincie naar trekkende organisaties toe

Ook is het bij communicatie van belang te bedenken wie de doelgroep is van informatie-uitwisseling. Niet alle informatie is namelijk voor iedereen interessant en je gaat al snel omkomen in een teveel aan informatie. Per doelgroep zal moeten worden bepaald welke informatie voor hen van belang is. Vooralsnog ligt de focus op de trekkende organisaties. Daarbinnen onderscheiden wij vier doelgroepen:

- a) Grondverwerwers die werken aan de uitvoering van het NNB.
- b) Gebiedsmanagers die werken aan de uitvoering van het NNB.
- c) Projectleiders die werken aan de uitvoering van het NNB.
- d) Medewerkers die werken aan de uitvoering van het NNB.

Tenslotte is bij communicatie van belang onderscheid te maken tussen actief brengen van informatie (zo kan de ontvanger ook bepalen om welke informatie het gaat) en het ter beschikking stellen van informatie (halen of brengen).

Contactpersonen van organisaties

Wij zien een belangrijke rol bij uitwisseling van informatie binnen en over organisaties bij de vertegenwoordigers van de manifestpartners in het (kortgeleden ingestelde) coördinatieteam realisatie NNB. Dat zijn de mensen die kennis hebben van de afspraken over gebieden en stand van zaken in de gebieden. Zij weten ook wat er waarom op de MJA-viewer staat. Zij zijn zo'n beetje een centraal punt hiervoor binnen hun organisatie. Deze persoon kan doorverwijzen binnen zijn/haar organisatie.

Uitwisseling via (thema-)bijeenkomsten.

Te denken valt aan het organiseren van bijeenkomsten over uitvoering gerelateerde onderwerpen van ca. 2 uur met een lage frequentie van ca. 2x/jaar. Actieve bijeenkomst. Tevoren bepalen wat de bijeenkomst moet opleveren. Naast het uitwisselen van informatie kan ook een zeker netwerk rond thema's ontstaan. Ook valt intervisie te overwegen. We zien voor uitwisseling drie doelgroepen.

- Grondverwerwers

Deze groep is al eerder door GOB bijgepraat over *state of the art*. Ook zijn naar behoefte hulpmiddelen ontwikkeld, zoals een kaart met aanspreekpunten/contactpersonen voor grond per

gebied. Deze groep staat ook stil bij uitgangspunten en werkwijzen bij grondverwerving. GOB zal doorgaan met het bijpraten van deze groep, met een frequentie van 1x per 4 à 5 maanden.

- **Projectleiders**
Dit zien wij als belangrijke groep die we in contact met elkaar moeten brengen om te leren van elkaar over praktische oplossingen. Zodat duidelijk wordt welke informatie waar zit. Eerst moeten we weten welke namen bij deze doelgroep hoort. Nu via het inventariseren van projectinformatie de namen van de projectleiders bekend worden, kan een eerste bijeenkomst worden georganiseerd met onderwerpen naar behoefte. Indien het in een behoefte voorziet zou dat met een frequentie van ca. 2 x/ jaar kunnen worden herhaald. Wellicht kan het eerdergenoemde coördinatieteam ook een rol spelen in het scherp houden welke onderwerpen besproken zouden moeten worden. Ook kan gebiedsbezoek en roulatie bij het toelichten van ene onderwerp worden afgesproken. De collega's van de provincie kennen al de werkbezoeken en het uitwisselen van ervaringen aan de hand van een project. Zij zouden de eerste bijeenkomst kunnen organiseren in de veronderstelling dat vervolgens elke manifestpartners het een keer organiseert.
- **Gebiedsmanagers**
Vanuit de werkgroep grond is hier al een vrij concreet voorstel voor ontwikkeld: er is een lijst met namen, en het plan is ook hier om een eerste bijeenkomst te organiseren van ca. 2 uur waarin een aantal onderwerpen/thema's naar behoefte van deze doelgroep worden behandeld. Ook WE en GOB worden uitgenodigd. De deelnemers maken zelf afspraken over het organiseren en het opstellen van de agenda.

Nieuwsbrief

Er is overwogen een periodieke nieuwsbrief te maken voor algemene informatievoorziening. Hier wordt echter vooralsnog van afgezien. De vertegenwoordigers in het Coördinatieteam hebben elk zo hun eigen wijzen voor het informeren van hun organisatie over relevante ontwikkelingen en besluiten. Bovendien zou het maken van een nieuwsbrief de nodige tijd en moeite kosten. Voorts zijn er twijfels of de doelgroep 'medewerkers die in de projecten werken' de nieuwsbrief structureel zal lezen.

Database

Het is van belang dat uitvoerders belangrijke documenten kunnen vinden. Zodat onder meer duidelijk is wat de laatste inzichten is hoe met iets om te gaan. Zo heeft iedereen dezelfde basis. Liefst bij de onderwerpen ook aangeven bij wie meer informatie, kennis en ervaring zou kunnen worden gehaald. Onderzocht moet worden of er een centrale digitale database kan komen (bijvoorbeeld *sharepoint*). Medewerkers van trekkende organisaties kunnen dan met een wachtwoord toegang krijgen. Bij de provincie moet iemand verantwoordelijk zijn voor het *up to date* houden van die database. Zo'n database is ook belangrijk voor mensen die nieuw starten.

Andere vormen van uitwisseling

Het is van belang aanwezige talenten en kennis te benutten. In dat verband kan het van belang zijn om na te gaan waar (bij welke organisatie) specifieke kennis aanwezig is, en waar juist sprake is leemten in kennis. Mogelijk kan de groep Gebiedsmanagers hierin een rol spelen. Een andere vorm van uitwisseling van kennis en informatie is het instellen van een 'vliegende brigade': een vaste groep van deskundigen die kortdurend organisaties op weg helpt op specifieke vraagstukken.

Communicatie en informatie-uitwisseling op gebiedsniveau

De trekker en betrokken partijen in een gebiedsproces maken expliciet afspraken over communicatie en kennisuitwisseling in het betreffende gebied.

###

